

Με την έκρηξη του πολέμου, το γερμανικό ναυτικό εξανάγκασε τον ρωσικό στόλο της Βαλτικής να κρυφτεί στον κόλπο της Φιλανδίας, ενώ ειδικό σώμα στρατού δημιουργήθηκε για την υπεράσπιση των γερμανικών ακτών. Στις 2 Αυγούστου, τα γερμανικά καταδρομικά «Άουκσμπουργκ» και «Μαγδεμβούργο» έκαναν επιδρομή και βομβάρδισαν δυο παράλιες ρωσικές πόλεις. Ξεκίνησε μια διελκυστίνδα επιδρομών, πότε από τα ρωσικά, πότε από τα γερμανικά πλοία. Στις 27 Αυγούστου, το «Μαγδεμβούργο» έπεσε σε βράχια και βυθίστηκε. Καθώς και ο Εύξεινος Πόντος είχε κλειστή, εξαιτίας της Τουρκίας, την έξοδό τους στο Αιγαίο, οι Ρώσοι είχαν διέξοδο μόνο από τον Βόρειο Παγωμένο ωκεανό για τη θαλάσσια επικοινωνία τους με τον έξω κόσμο.

Την ίδια ώρα, γερμανικά πλοία έριχναν νάρκες στις βρετανικές παραλίες και στις εκβολές του ποταμού Τάμεση, που αποτελεί υδάτινη οδό για το Λονδίνο. Στις 4 Αυγούστου, το αγγλικό πολεμικό «Αμφίονας» βούλιαξε το γερμανικό «Αυτοκράτειρα Λουΐζα» που παρά τις διεθνείς συνθήκες πόντιζε νάρκες και στα διεθνή ύδατα. Έπεσε σε νάρκη και βυθίστηκε κι αυτό.

Η πρώτη σοβαρή σύγκρουση των στόλων της Γερμανίας και της Βρετανίας έγινε στα ανοιχτά του νησιού Ελιγολάνδη, στη Βόρεια Θάλασσα, που οι Γερμανοί είχαν μετατρέψει σε ισχυρή ναυτική βάση. Στις 28 Αυγούστου, βρετανικός στόλος προσπάθησε να αποκόψει γερμανικό στολίσκο τορπιλοβόλων που κινούνταν προς το νησί. Βαριά γερμανικά πολεμικά έσπευσαν να προστατεύσουν τα τορπιλοβόλα οπότε προκλήθηκε ναυμαχία. Το αποτέλεσμα ήταν να βυθιστούν τρία γερμανικά καταδρομικά και ένα αντιτορπιλικό («ναυμαχία της Ελιγολάνδης»).

Οι Γερμανοί προσέφυγαν στις νάρκες και τα υποβρύχια. Ως το τέλος του χρόνου, οι Βρετανοί έχασαν τέσσερα καταδρομικά και ένα θωρηκτό που βυθίστηκαν. Στις 29 Οκτωβρίου, θυμήθηκαν τον γηραιό (73 χρόνων) λόρδο Τζον Αρμπουθνορ Φίσερ (Fisher). Ήταν πρώτος λόρδος του Ναυαρχείου την εξαετία 1904 – 1910, οπότε αποσύρθηκε. Στη διάρκεια της θητείας του, αναδιοργάνωσε τον βρετανικό στόλο, δημιούργησε τον τύπο του θωρηκτού, ναυπηγώντας οκτώ από αυτά (έσπευσαν να τον μιμηθούν όλες οι ναυτικές χώρες), ενίσχυσε τον στόλο με υποβρύχια και με ταχύπλοα σκάφη που ελίσσονταν, χτυπούσαν και απέφευγαν τον εχθρό. Κι ακόμα, μετέτρεψε τις μηχανές των πλοίων σε πετρελαιοκίνητες.

Τον ανακάλεσαν και πάλι στην ενεργό υπηρεσία για να δουλέψει μαζί με τον πρώτο λόρδο του Ναυαρχείου, Ουίνστον Τσόρτσιλ (Churchill).

Πρώτη του δουλειά ήταν να συνεργαστεί με τον αρχηγό του στόλου, ναύαρχο Τζον Τζέλικο (Jellicoe), παλιό γνώριμο από την εποχή της επανάστασης των Μποξέρ στην Κίνα όπου και οι δυο είχαν δραστηριοποιηθεί. Με εισήγησή τους, στις 2 Νοεμβρίου, η Βρετανία κήρυξε τη Βόρεια Θάλασσα απαγορευμένη στους ουδέτερους ζώνη και, από τις 5 του μήνα, προχώρησε σε αποκλεισμό της Γερμανίας από τη θάλασσα. Ο κύριος όγκος των γερμανικών πλοίων, γύρω στα 215 πολεμικά επιφανείας, διαφόρων τύπων, βρέθηκε εγκλωβισμένος στο Κίελο. Αλλά δυο πλοία που κινιόνταν στη Μεσόγειο, μετά από περιπέτειες, υποχρεώθηκαν να κρυφτούν στα Δαρδανέλια, μετονομάστηκαν και εντάχθηκαν στον τουρκικό στόλο. Η Γερμανία δεν μπορούσε πια να εφοδιάζεται από τη θάλασσα, ενώ αποκόπηκε και από τις κτήσεις της. Θα τις έχανε στα αμέσως επόμενα χρόνια.

Ο ενοχλητικός φον Σπέε

Ο 53χρονος Γερμανός ναύαρχος, Μαξιμιλιανός Σπέε (Speer), ήταν, από τα τέλη του 1912, διοικητής μοίρας της ανατολικής Ασίας και είχε υπό τις διαταγές του πέντε καταδρομικά (δυο θωρακισμένα και τρία ελαφριά). Η κήρυξη του πολέμου τον βρήκε στα νησιά Καρολίνες, κοντά στις Φιλιππίνες. Η συμμετοχή της Ιαπωνίας στο πλάι της Αντάντ τον έπεισε να αποπλεύσει με στόχο να επιστρέψει στη Γερμανία. Κατευθύνθηκε προς τη Νότια Αμερική.

Στις 22 Σεπτεμβρίου, βομβάρδισε την Ταϊτή. Στις 12 Οκτωβρίου, τον βρήκαν και ενώθηκαν μαζί του, με κατεύθυνση τη Χιλή, τα ελαφρά καταδρομικά «Λειψία» και «Δρέσδη», το οποίο αναζητούσε ο Βρετανός ναύαρχος, σερ Κρίστοφερ Κράντοκ (Crandoc). Είχε μόλις διοριστεί επικεφαλής της διοίκησης Ατλαντικού (14 Σεπτεμβρίου) και, στις 15 Οκτωβρίου, βρισκόταν στα (βρετανικά) νησιά Φώκλαντ, έξω από την Αργεντινή. Εκεί, έμαθε ότι το «Δρέσδη» βρισκόταν στη Χιλή. Έπλευσε νότια, πέρασε το ακρωτήριο Χορν (στο νοτιότερο σημείο της Αμερικής) και άρχισε να πλέει βόρεια. Ο φον Σπέε έμαθε γι' αυτόν και κινήθηκε νότια, να τον συναντήσει. Οι δυο αντίπαλες μοίρες συγκρούστηκαν την 1^η Νοεμβρίου έξω από το λιμάνι Κορονέλ της Χιλής. Η ναυμαχία κατέληξε στη συντριβή των Βρετανών: Ο ναύαρχος Κράντοκ πνίγηκε, δυο καταδρομικά του βυθίστηκαν κι, όσα γλίτωσαν, το έσκασαν νότια, ξαναπέρασαν το ακρωτήριο Χορν και κατέπλευσαν στα Φώκλαντ.

Τα νέα προκάλεσαν πανικό στην Αγγλία. Ο ναύαρχος Φρειδερίκος Κάρολος Στόρντι

(Sturdee) που βρισκόταν στη μέση του Ατλαντικού, διατάχθηκε από τον πρώτο λόρδο του ναυαρχείου, Τζον Αρμπουθνορ Φίσερ, να βρει τον Σπέε με κάθε θυσία και να τον καταστρέψει. Του στάλθηκαν και δυο καταδρομικά για να αναπληρώσουν τα χαμένα. Με συνολική δύναμη έξι καταδρομικών, ο Στόρντι έπλευσε στα Φώκλαντ και ενώθηκε με όσα είχαν γλιτώσει από τη ναυμαχία του Κορονέλ. Δεν χρειαζόταν να αναζητήσει τον φον Σπέε.

Ο Γερμανός ναύαρχος βγήκε στον Ατλαντικό και κινήθηκε προς τα Φώκλαντ, επιζητώντας νέα ναυμαχία με τους Βρετανούς. Έφθασε εκεί στις 8 Δεκεμβρίου. Ο βρετανικός στόλος βγήκε να τον αντιμετωπίσει. Ο φον Σπέε κατέληξε στον βυθό, μαζί με όλα του τα πλοία, εκτός από το «Δρέσδη» που έμελλε να βυθιστεί αργότερα, σε μονομαχία με τα βρετανικά «Γλασκόβη» και «Κεντ». Το βρετανικό γόητρο είχε αποκατασταθεί. Και οι Βρετανοί είχαν απαλλαγεί και από τον μπελά του καταδρομικού «Έμντεν».

Αρχικά, ανήκε στη μοίρα του φον Σπέε αλλά ξεκίνησε να δρα μόνο του, έχοντας στόχους εμπορικά κυρίως πλοία. Βύθισε 34 βρετανικά, δέκα γαλλικά και 37 ιαπωνικά. Βύθισε κι ένα ρωσικό καταδρομικό καθώς και ένα γαλλικό καταδρομικό που βρέθηκαν στον δρόμο του. Την ίδια ώρα, πλοία της μοίρας του φον Σπέε ξεμονάχιαζαν και βύθιζαν 49 εμπορικά πλοία.

Όμως, στις 9 Νοεμβρίου, μπροστά στο «Έμντεν» βγήκε ένα αυστραλιανό καταδρομικό που είχε πυροβόλα πιο μεγάλου βεληνεκούς. Το «Έμντεν» βυθίστηκε. Διακόσιοι Γερμανοί σκοτώθηκαν. Γλίτωσαν σαράντα άνδρες του που ανέβηκαν σε ένα ιστιοφόρο και διέφυγαν στη Σουμάτρα. Από εκεί, με ένα γερμανικό ατμόπλοιο, πήγαν στην Τζέντα της Αραβίας. Πέρασαν την έρημο, πολεμώντας νύχτα μέρα εναντίον των βεδουίνων, και κατόρθωσαν να φτάσουν στη Χετζάζη. Από εκεί, πήραν το τρένο για την Κωνσταντινούπολη. Η οδύσειά τους τελείωσε στις 24 Μαΐου του 1915.

Το ξήλωμα των αποικιών

Το Κιάου Τσέου είναι μια χερσόνησος της Κίνας, νότια της Κορέας, στην Κίτρινη Θάλασσα. Στα 1898, είχε παραχωρηθεί στη Γερμανία. Στις 15 Αυγούστου 1914, με τελεσίγραφό της, η Ιαπωνία απαίτησε την εκκένωσή της από τους Γερμανούς καθώς και τον αφοπλισμό των εκεί ελλιμενισμένων πολεμικών πλοίων. Οι Γερμανοί δεν απάντησαν οπότε, στις 23 του

μήνα, η Ιαπωνία κήρυξε τον πόλεμο. Στις 28, ιαπωνικά θωρηκτά και δυο βρετανικά φάνηκαν μπροστά στο Τσιγκ Τάου, λιμάνι και πρωτεύουσα του Κιάου Τσέου. Ο εκεί διοικητής είχε αποφασίσει να το υπερασπιστεί και είχε συγκεντρώσει δύναμη 5.000 ανδρών. Άντεξε ως τις 7 Νοεμβρίου, με τους Ιάπωνες να μπαίνουν στην πόλη στις 9 του μήνα. Για να πάρουν αυτή τη λωρίδα γης, χρειάστηκε να κινητοποιήσουν στρατό από 6.200 άνδρες (από τους οποίους, οι 1.500 ήταν Βρετανοί). Με τους 4.000 να έχουν σκοτωθεί στις μάχες. Οι αμυνόμενοι είχαν 170 νεκρούς και εξακόσιους τραυματίες.

Νοτιότερα στον Ειρηνικό, από τον Οκτώβριο οι Ιάπωνες είχαν κυριεύσει τα νησιά Μαριάνες, Καρολίνες και Παλάου. Την ίδια ώρα, οι Βρετανοί έπαιρναν τα νησιά Βίσμάρκ ενώ δίχως μάχη χάθηκε για τους Γερμανούς η Σαμόα, την οποία κατέλαβαν Νεοζηλανδοί. Μέσα σε ελάχιστους μήνες, η Γερμανία έχασε όλες της τις αποικίες της Ανατολής.

Περισσότερο χρόνο πήρε να χάσει τις αποικίες της στην Αφρική, όπου οι Γερμανοί έδιναν άνισες, αιματηρές και άσκοπες μάχες στην προσπάθειά τους να τις κρατήσουν. Το Τόγκο έπεσε στις 29 Σεπτεμβρίου, μετά από φονική μάχη. Ο πόλεμος για το Καμερούν ξεκίνησε ουσιαστικά το καλοκαίρι του 1915. Αρχές του 1916, οι εκεί Γερμανοί δυνάμεις εκμηδενίστηκαν. Οι Βρετανοί εισέβαλαν στη Νοτιοδυτική Γερμανική Αφρική τον Σεπτέμβριο του 1914, από τον Νότο, ενώ από τον Βορρά απειλούσαν οι Πορτογάλοι. Οι φονικές μάχες κράτησαν ως τις 9 Ιουλίου 1915, μέρα που οι εκεί γερμανικές δυνάμεις παραδόθηκαν.

Στην Ανατολική Γερμανική Αφρική, οι εχθροπραξίες ξεκίνησαν στις 8 Αυγούστου 1914. Οι Γερμανοί άντεξαν ως τον Νοέμβριο του 1916, όταν πραγματοποίησαν απεγνωσμένη έξοδο προς τη πορτογαλική Μοζαμβίκη. Πολεμούσαν εκεί ως τα τέλη του 1917, οπότε ξαναμπήκαν στο πρώην γερμανικό έδαφος. Τον Οκτώβριο του 1918, προσπάθησαν να μπουν στη Ροδεσία (Ζιμπάμπουε, σήμερα) για να χτυπήσουν τις βρετανικές γραμμές ανεφοδιασμού. Στις 13 Νοεμβρίου έμαθαν ότι ο πόλεμος είχε τελειώσει και παραδόθηκαν. Τους φόρτωσαν σε πλοία και τους μετέφεραν στην Ολλανδία όπου τους άφησαν ελεύθερους.

(τελευταία επεξεργασία, 7.5.2009)

